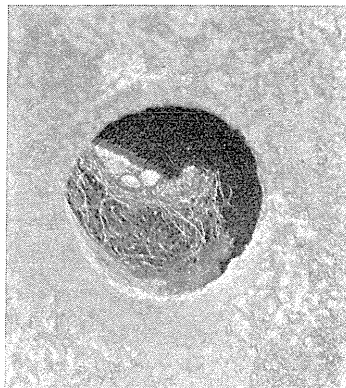

BJERGVIPSTJERTEN, *MOTACILLA C. CINEREA*, TUNST. PAA VEJLEEGNEN

AF

HANS MEINHARDT

Ved en lille Skovsø, der ligger en Mil fra Vejle i Grejsdalen, iagttog jeg d. 12. April 1935 en Han af Bjergvipstjerten. Da Stedet med sit Sluseanlæg nok kunde byde paa passende Betingelser for denne Arts Ynglen, var jeg igen ved Søen 3 Dage senere, idet jeg haabede paa at faa ogsaa en Hun at se, men trods nogen Tids Ophold saa jeg overhovedet ingen Bjergvipstjerter. Da et kort Besøg d. 17. s. M. gav lige saa negativt Resultat, opgav jeg Troen paa, at Bjergvipstjerten vilde yngle ved nævnte lille Sø, og besluttede mig til straks at paabegynde en Af-søgning af de talrige Sluseanlæg, der findes i Grejsdalen, hvorigennem Grejs Aa løber. Jeg havde dog næsten opgivet Haabet om denne Dag at gense Bjergvipstjerten, da jeg paa Hjemturen, lidt forbi Grejs Mølle, 6 km fra Vejle, fra Vejen blev opmærksom paa to Vipstjerter, der løb omkring ved Aakanten, og et Blik gennem Kikkerten fortalte, at det var Han og Hun af *Motacilla c. cinerea*. Da det, som alt bemærket, endnu kun var d. 17. April og ret sent paa Dagen, opsatte jeg med Vilje at søge efter Rede. Først d. 23. April besøgte jeg Grejs Mølle og fandt dér Parrets Rede med 4 Æg ved det ene af de to Sluseværker ved Møllen. Reden var bygget i et Rør i den af Beton støbte Slusevæg omtrentlig $1\frac{1}{2}$ m over Slusens Bund og var anlagt et Par cm fra Mundingen af Røret, der maalte 10 cm i Diameter (se Fotografiet). Et lignende Rør i den modsatte Slusevæg havde aabenbart tidligere været benyttet af Bjergvip-

Fot.: HANS MEINHARDT

Rede af Bjergvipstjert i et Hul i en Betonvæg. Grejs Mølle, d. 27. April 1935. (Lysset er kastet ind til Reden ved Hjælp af et Spejl.)

stjerterne til Redeplads. Læge C. J. ELSNAB, der ejer og bor ved Grejs Mølle, fortalte mig, at han godt vidste, der ynglede et Par Vipstjerter ved Slusen, men han havde antaget Fuglene for at være Gule Vipstjerter, *Motacilla flava*. Ifølge Læge ELSNAB's Udsagn var Parret ved Møllen, da han i 1931 kom dertil, og Fuglene havde ynglet der hvert Aar siden; dette stemmer jo ogsaa udmærket med FL. BOLT JØRGENSEN's Iagttagelse af 3 Bjergvipstjerter d. 30. Juli 1931 »ved en Vandmølle i Grejsdalen«¹). Efter at jeg havde fundet Reden, aflagde jeg i den følgende Tid jævnlig Besøg ved Grejs Mølle, og endnu d. 6. Maj rugede Hunnen. Da jeg atter d. 15. Maj var paa Stedet, indeholdt Reden et Æg og en temmelig stor Unge; den var udføjten og lige saa lidt som de Gamle at se i Nærheden af Slusen, da jeg igen d. 22. Maj besøgte denne.

Paa en Tur d. 2. Juni til Vingsted Mølle, Vest for Vejle, saa min Broder dér en Fugl, som han mente var en Bjergvipstjert, hvorfor jeg Dagen efter besøgte nævnte Mølle, og det viste sig da ogsaa, at der var to Bjergvipstjerter, Han og Hun, ved Møllen. Da Parret, eller rettere Hunnen var i Færd med at bygge Rede, skulde det synes lige til at faa at vide, hvor denne var placeret, men det tog mig dog det meste af 3 Timer at blive klar herover, og en medvirkende Aarsag dertil var, at Redestedet var ret ejendommeligt for denne Art. Det stod mig hurtigt klart, at Reden maatte være i Nærheden af Broen, der fører over Aaen, men naar jeg stod tæt ved denne, for at følge Hunnen, opgav den at flyve til Redestedet og lod det indsamlede Redemateriale falde. At Reden ikke, som jeg først formodede, var anbragt paa Broens Underside, havde en Undersøgelse af denne vist. Omsider lykkedes det mig dog, efter afvekslende Iagttagen og Søgen, at finde den næsten færdigbyggede Rede, der var anlagt paa Jorden lige ved Siden af Broen med Plantevæksten paa Stedet som eneste Overdækning (se Fotografiet p. 51). Reden her var utvivlsomt Parrets anden i Aar (1935), baade i Betragtning af Datoen og ikke mindst, fordi jeg paa en skraa Bjælke ved Sluseværket fandt en gammel Bjergvipstjertrede indeholdende et ubefrugtet Æg. Arten yngler jo som oftest to Gange aarlig, og denne Rede har højst sandsynligt rummet Parrets første Kuld

¹ D. O. F. T., 1932, p. 157.

i Aar. Jeg besøgte igen d. 11. Juni Vingsted Mølle, idet jeg formodede, at Parret nu havde Æg, men desværre viste det sig, at Bevoksningen paa Redestedet i Mellemtiden var slaaet, hvorefter Bjergvipstjerneerne havde opgivet at benytte Reden, der siden mit første Besøg var bleven foret med Haar. Jeg besøgte senere gentagne Gange Møllen, haabende at Fuglene vilde bygge Rede et andet Sted, men dette Haab glippede¹).

Da jeg paa mine Ture Foraar og For-sommer ofte havde passeret Randbøldal uden at skænke den derværende lille Dam og de dertil knyttede Sluseanlæg nærmere Opmærksomhed, benyttede jeg under et Ophold d. 4. Juli Lejligheden til at indhente det forsømte, og det varede da heller ikke længe, inden jeg fik baade Han og Hun af Bjergvipstjerten at se. I nogen Tid iagttog jeg Parret, regnende med den Mulighed, at det havde Unger, hvad der dog ikke syntes at være Tilfældet, men der er jo ingen Grund til at tvivle om, at Parret, som jeg saa igen ved et Besøg den 29. Juli, havde ynglet tidligere paa Aaret i Randbøldal.

Samme Dag, som jeg første Gang saa Vingsted-Bjerg-

Fot.: HANS MEINHARDT

Ejendommelig Redeplads for Bjergvipstjert. Vingsted Mølle, d. 3. Juni 1935. Pilen angiver Redens Anbringelse.

¹ I »Fra Ege Tved til Egtved« angiver Apoteker AXEL HOLM p. 22 at have set en Bjergvipstjert ved Vingsted Mølle i 1924. Hr. HOLM kalder Bjergvipstjerten en skandinavisk Fugl, et Udtryk, som er misvisende. Jeg skal dog ikke komme nærmere ind paa nævnte Bog her.

vipstjertparret — d. 3. Juni — besøgte jeg Grejs Mølle, og da Parret dér igen havde indfundet sig ved Slusen, aflagde jeg i Tiden derefter mange Besøg ved denne for at se, om Parret vilde yngle igen, men selv om jeg altid saa Han og Hun — et Par Gange dog kun en af Fuglene — ved Slusen, forsøgte de ikke at yngle igen. Da jeg d. 15. Juli cyklede gennem Grejsdalen med Grejs Mølle som Maal, iagttog jeg ved Hammerværkets Dam, 4 km fra Vejle, et Par Bjergvipstjarter, Han og Hun, og da jeg saa Fuglene igen paa Hjemturen fra Grejs Mølle, hvor jeg ligeledes saa Parret, som havde Tilhold dér, var der saaledes ingen Tvivl om, at der var Tale om et fjerde Par Bjergvipstjarter. Jeg undersøgte kort Tid efter Slusen ved Hammerværkets Dam og fandt en gammel Bjergvipstjertrede, der var anbragt ganske paa samme Maade som den føromtalte gamle Rede ved Vingsted Mølle. En ved Hammerværket ansat Mand, med hvem jeg talte, mente da ogsaa i Foraaret at have set nogle Vipstjarter flyve ind under Træværket ved Slusen. Maaske skyldes det Tilfældigheder, men det synes ellers ejendommeligt, at jeg aldrig fik udflyjne Ungfugle at se ved mine Besøg paa de forskellige Steder, hvor Bjergvipstjertparrene havde Tilhold, thi selv om jeg kun fik absolut Bevis for de to Pars Ynglen, er der jo ingen som helst Grund til at tvivle om, at alle fire Par har ynglet i det mindste een Gang i Aar, og det kunde tyde paa, at Ungerne saa snart de er blevne flyvedygtige, fjerner sig ret langt fra det Sted, hvor de er udruget.

Det laa jo nær at antage, at det var ved en af de ovennævnte Møller, Cand. mag. K. BARFOD i 1923 første Gang fandt Bjergvipstjerten ynglende¹). Paa min Forespørgsel har Hr. BARFOD imidlertid med største Elskværdighed meddelt mig, at den paagældende Mølle var »Røde Mølle« pr. Daugaard, Nordøst for Vejle. Her yngler Arten dog næppe mere, i hvert Fald saa jeg ingen Bjergvipstjarter, da jeg d. 19. August opholdt mig en Times Tid ved Møllen, og dennes Bestyrer mente da heller ikke at have set Fugle, der svarede til min Beskrivelse af Arten. — — Maaske vil man her mene, at Besøget ved Røde Mølle faldt noget sent paa Aaret, men i Tilslutning hertil skal nævnes, at Parret ved Vingsted Mølle

¹ D. O. F. T., 1925, p. 56.

opholdt sig der endnu d. 18. August, og Parret ved Grejs Mølle iagttog jeg ved Slusen d. 26. August.

Bjergvipstjerten vides jo kun tre Gange tidligere at have ynglet her i Landet, og sidst blev Artens Ynglen konstateret i 1926 af Tyskeren H. HILDEBRANDT¹), men allerede i 1925 udtalte K. BARFOD den Formodning, at Bjergvipstjerten muligvis ynglede adskillige Steder, men var undgaaet Opmærksomheden p. Gr. a. sin flygtige Lighed med Gul Vipstjert og mine ovenfor beskrevne Iagttagelser bekræfter jo ogsaa denne Formodning, hvad der giver Anledning til paany at bringe den i Erindring.

ANMELDELSER

VAGN HOLSTEIN: Strandengens Fugle. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, København, 1935. 127 S. Pris Kr. 7,75. — Atter har en ny Fuglebog set Dagens Lys. Dette nyeste Produkt af dansk, ornithologisk Litteratur udmærker sig i højere Grad end mange af de Fuglebøger, der er fremkommet herhjemme i de sidste 10—20 Aar, ved at indeholde en Mængde positive og detaljerede Oplysninger om Trækforhold, Parring, Yngleforhold, Æglægning m. m.

Det er Strandengens almindeligste Fugle, der er gjort til Genstand for Omtale, nemlig følgende 8 Arter: Vibe, Præstekrave, Ryle, Strandskade, Rødben, Hættemaage, Stormaage og Fjordterne. Hver Fugl har sit Kapitel, og i en udførlig og underholdende Tekst skildres de Ejendommeligheder, der kendetegner de forskellige Fugle i deres Levevis Aaret rundt. Forfatteren, der er kendt som en ivrig og kyndig Fuglekender, har i en sjælden Grad haft Tid og Lejlighed til at studere disse Strandfugle og aflure de mere intime Træk af Fuglenes Samliv. Alle Oplysningerne er derfor baseret paa Forfatterens egne Iagttagelser, og det stærkt personlige Præg, der kendetegner Fremstillingen, bidrager til at give denne en særlig Værdi.

Bogens Indhold er en Blanding af smukke, ofte stærkt lyrisk prægede Naturskildringer, af udførlige biologiske Iagttagelser, der udgør langt Hovedparten af Bogen, samt en Række nøgterne Fakta om Træktider, Yngleforhold o. s. v. Af særlig ornithologisk Interesse er mange Data vedrørende de tidligst fundne Reder, hvornaar og paa hvilke Tider af Døgnet de forskellige Æg i et Kuld bliver lagt, hvor lang Tid Æglægningen strækker sig over samt Rugetidens Varighed. Vedrørende det sidste Punkt kommer Forf. ofte til et noget andet Resul-

¹ Meddelt i »Ornithologische Monatsberichte«, 1926, p. 181, ifølge F. SALOMONSEN, D. O. F. T., 1930, p. 35.